Samen Sterker, Samen Zelfstandig!

Verslag van de gesprekken met de gemeenteraden over de OWO-visie

gemeente ooststellingwerf

gemeente Weststellingwerf

gemeente Opsterland

OWO-visie 2020

Na veel energie de eerste jaren te hebben gestoken in de bouw van de drie gezamenlijke OWO-afdelingen komt de focus van de OWO-samenwerking steeds breder te liggen. Hoe kunnen we elkaar nog meer versterken in alle opgaven die op ons als drie plattelandsgemeenten afkomen? Hoe kunnen we elkaars strategisch vermogen versterken?
Om een beeld te geven van hoe de colleges tegen de OWO-samenwerking aankijken is op verzoek van de gemeenteraden in 2020 de OWO-visie opgesteld. Deze is begin 2021 door alle gemeenteraden vastgesteld.

Samen Zelfstandig en Samen Sterker is wat er in de OWO-visie staat. Geconcludeerd is dat de OWO-samenwerking doet wat die moet doen: elkaar versterken en het mogelijk maken om als drie gemeenten zelfstandig te blijven. Er is geen aanleiding om daar nu een andere keuze in te maken. De drie gemeenten zijn alle drie financieel gezond en met de OWO-samenwerking zorgen we ervoor – op onze eigen manier – dat we wel de uitvoeringskracht en strategisch vermogen hebben van een 80.000^{+} gemeente. Samen zijn we groter dan onze grote buurgemeenten.

Uitgangspunt voor de OWO-samenwerking is samenwerking op basis van wederzijds vertrouwen, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid. De bestuurskracht van de OWO-gemeenten maakt drie zelfstandige en autonome gemeenten mogelijk. Het OWO-samenwerkingsverband is uniek, vooruitstrevend en toekomstbestendig.

Motie

De gemeenteraden hebben alle drie de OWO-visie vastgesteld: de eerste gezamenlijke visie op de OWO-samenwerking! De gemeenteraden hebben daarbij aangegeven dat ze wel graag verder met elkaar in gesprek wilden om de OWO-visie te concretiseren.
Om uitvoering te geven aan deze motie heeft de OWO-regiegroep voor en na de zomer van 2021 bijeenkomsten met de raden georganiseerd. Daarin is vooral gesproken over hoe de OWO-samenwerking de komende jaren vorm krijgt als uitwerking van de OWO-visie en wat daar dan de rol van de raden bij is.

Bestuursovereenkomst OWO 2015

In 2015 is de bestuursovereenkomst voor de OWO-samenwerking geactualiseerd. Deze bestuursovereenkomst is opgesteld omdat de gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland met de OWO-samenwerking het strategisch vermogen, het kwaliteitsniveau en de uitvoeringskracht willen ontwikkelen van een gemeente met de omvang van 80.000^{+} inwoners. De samenwerking is geënt op het creëren van gezamenlijke kracht en invloed op de opgaven en ambities die wij samen en met anderen willen realiseren: met medeoverheden en publieke en private partners. We hebben gezamenlijke OWO-ambities en werken bestuurlijk en ambtelijk samen om deze ambities te realiseren.

De OWO-samenwerking heeft als doelen:

1. Kwaliteitsverbetering door kennisdeling en investeren in deskundigheid;
2. Structureel minder meerkosten door krachtenbundeling en schaalvoordelen;
3. De kwetsbaarheid van de ambtelijke organisaties verminderen;
4. De dienstverlening en de klantvriendelijkheid optimaliseren.

We streven deze doelen na door:

1. Samen extern optrekken ten behoeve van provinciale opgaven en richting gezamenlijke deelnemingen;
2. Beleidsmatig samenwerken op nieuwe en complexe opgaven of nieuwe beleidsterreinen;
3. Samenvoegen van organisatieonderdelen;
4. Samen werken aan bestuurs- en organisatieculturen.

Afgesproken is dat de colleges van B&W aan hun eigen raad verantwoording verschuldigd zijn over het door hen gevoerde bestuur vanuit de bestuursovereenkomst. De raden van de deelnemers worden geïnformeerd over de meerwaarde van de OWO-samenwerking en betrokken bij gezamenlijke opgaven en ambities van de deelnemers.

OWO-VISIE
samen zelfstandig

Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland zijn mooie zelfstandige gemeenten. Elke gemeente onderscheidt zich met een eigen historie, maar overeenkomstig is het grootschalig plattelandskarakter van de gemeenten. Daarnaast liggen alle gemeenten aan de grens van Fryslân. Ooststellingwerf grenst aan Drenthe en Opsterland ligt naast Groningen. Vanuit Weststellingwerf ben je zo in de Flevoland en Overijssel. De afstand tussen Slijkenburg (aan de rand van de Noordoostpolder) en Frieschepalen (op de grens met Groningen), is groter dan de afstand tussen Den Haag en Amsterdam. De drie gemeenten werken al jaren intensief samen en willen dat blijven doen. Dát is de OWO-samenwerking.

Een groot aantal uitvoerende taken is ondergebracht bij drie afdelingen die gezamenlijk worden aangestuurd. Dit zijn de samengevoegde afdelingen Beheer en Registratie, Bedrijfsvoering en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Ongeveer één op de drie medewerkers is werkzaam bij een van deze afdelingen.

Elke gemeente is gastgemeente van één van deze afdelingen. De onderlinge afspraken zijn ongecompliceerd en helder. Verdere ontwikkeling in de taakvelden van deze afdelingen is een actueel thema. Dat is bijvoorbeeld goed te zien bij de verdere ict-ontwikkelingen. De gemeenten hebben afgesproken dit gezamenlijk op te pakken omdat dit beter, goedkoper en efficiënter is dan dat zij dit in zelfstandigheid doen.

Naast de samengevoegde afdelingen vindt er ook samenwerking plaats op terreinen waar geen samenvoeging heeft plaatsgevonden. Terreinen waarbij het vanzelfsprekend is om gezamenlijk op te trekken of waarbij samenwerking leidt tot een krachtige positie op het regionale of provinciale speelveld. Maar ook om gebruik te maken van elkaars expertise of omdat het kostenefficiënter is om gezamenlijk door te ontwikkelen. Ook dat is de OWO-samenwerking.

We werken samen en voegen weldoordacht bedrijfsonderdelen in één. Met daarbij het belang van de eigen zelfstandigheid voor ogen houdende. De OWO-visie: Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland, drie gemeenten die hun zelfstandigheid behouden door samenwerking!

Samen Sterker | strategisch vermogen

Het samen optrekken in politiek en bestuurlijk verband is een van de pijlers van de bestuursovereenkomst OWO. De korte lijntjes, het snelle schakelen en de uitgangspositie van ‘samen sterk’ werpen hun vruchten af in optreden richting externe partijen. Door de krachten te bundelen, oefent OWO steeds meer invloed uit op regionale podia voor een versterkt platteland en bijvoorbeeld de Regio Deal, de FUMO, en Sociaal Domein Fryslân. De samenwerking op complexe dossiers zoals de Omgevingsvisie, Duurzaamheid en Warmtetransitie vindt plaats aan OWO-beleidstafels.

In het gesprek met de gemeenteraden hebben we onderzocht welke nieuwe zaken op ons afkomen en hoe we daar vanuit de OWO-samenwerking de komende jaren mee om willen gaan. In de bestuursovereenkomst staat immers: ‘we werken samen op nieuwe en complexe opgaven of nieuwe beleidsterreinen’. De raden hebben aangegeven dat het wenselijk is om bij majeure nieuwe en complexe ontwikkelingen zoals de Lelylijn en woningbouw als drie plattelandsgemeenten de krachten te bundelen in de lobby. Strategisch samenwerken op thema’s als Sociaal Domein doen we al, maar is lastiger omdat dit maatwerk vraagt richting de inwoners in de uitvoering. De uitdaging daarbij is hoe we strategisch kunnen samenwerken, krachten kunnen bundelen in beleidszaken en in de uitvoering maatwerk kunnen blijven leveren.

Rol gemeenteraden: kaderstellend en besluitvormend.

Samen Zelfstandig | uitvoeringskracht

We hebben samen drie gezamenlijke OWO-afdelingen waar een derde van alle ambtenaren werkt voor alle drie de gemeenten. Dit is de motor van de OWO-samenwerking. Na de realisatie van de bouw en inrichting van de OWO-afdelingen is het tijd voor verdere optimalisatie, verdieping en doorontwikkeling van het takenpakket. Ook krijgt harmonisatie en uitvoering van beleid een vervolg. Hierbij staat sturing en monitoring van de vier K's hoog in het vaandel: kwaliteit, kwetsbaarheid, klantvriendelijkheid en kosten. Zo werken we aan onze uitvoeringskracht.

De komende jaren werken de drie OWO-afdelingen naast hun reguliere taken en werkzaamheden en de normale ontwikkeling van hun afdeling ook aan tien prioriteiten. Een deel daarvan is al (bijna) klaar, anderen zijn werk in uitvoering. Uit het gesprek met de gemeenteraden komt naar voren dat van deze prioriteiten het 'innoveren voor de toekomst' de belangrijkste voor de komende jaren is voor de zelfstandigheid van de gemeenten. Daar moet tijd en kwaliteit in worden gestoken en dagelijks aandacht voor zijn.

Uniformiseren van beleid kan helpen om de drie OWO-afdelingen efficiënter te laten zijn. We willen de basis meer gelijk maken, maar met ruimte voor kleur vanuit de eigen gemeente.

Dit geeft gelijk ook het dilemma van de OWO-samenwerking weer en de visie 'samen zelfstandig': efficiency kan niet het hoofddoel zijn als je ook zelfstandig wilt blijven en eigen keuzes wilt maken. Niettemin is de K van kosten wel één van de vier K's die we nastreven in de OWO-samenwerking.
Geconcludeerd is dat er veel gebeurt onder de motorkap en dat mag best wel wat zichtbaarder zijn: voor de inwoners en de gemeenteraden.

Rol gemeenteraden: controlerend.

1
OWO 2.0: HERIJKEN EN IDENTITEIT
Terwijl het Team Sociaal Domein ruim 4 jaar in Ooststellingwerf draait is Team Belastingen en Vastgoedinformatie al ruim 5,5 jaar actief als OWO-entiteit. Beide teams zijn onderdeel van de afdeling Beheer en Registratie (B&R). In de loop van een continu ontwikkelingsproces als OWO is het belangrijk om de doelen van elke entiteit scherp te houden. Dat geldt ook voor de afdeling VTH in Opsterland en Bedrijfsvoering in Weststellingwerf.

Even belangrijk is de zoektocht naar de OWO-identiteit. Want wat houdt deze in? Drie onafhankelijke gemeenten kennen elk hun eigen cultuur. En het samenbrengen van verschillende culturen heeft tijd nodig om tot succes te leiden. Zijn er overeenkomsten tussen Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland? En wat zijn verschillen die nog knellen en moeten worden overbrugd?

2
AMBITIES EN INRICHTING DIENSTVERLENING
Elk van drie OWO-gemeenten ontplooit verschillende initiatieven als het gaat om digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven. En elk initiatief heeft een eigen timing, eigen belang en eigen inrichting. Dit heeft gevolgen voor ICT met betrekking tot onder andere de ondersteuning, ICT-architectuur en het OWO-applicatielandschap. Samenwerking en onderlinge afstemming op generieke onderwerpen of onderdelen is essentieel.

3
VERDERE VOORTGANG INKOOP- EN AANBESTEDINGSBELEID
Op de afdelingen vinden inkoop en aanbestedingen decentraal plaats. Een aantal onderwerpen wordt momenteel niet door OWO bediend, maar uit onderzoek moet blijken of dit in de toekomst juist wel geregeld moet worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om inkoop van ondersteuning in het Sociale Domein en juridisch expertise. Daarnaast zal binnen het cluster inkoop bij de bestaande functies herschikking op taken en verantwoordelijkheden plaatsvinden.

4
DATAGEDREVEN WERKEN
Datagedreven werken is een onderwerp dat bij iedere gemeente actueel is. Omdat de drie OWO-afdelingen beschikken over veel en waardevolle data van en voor de samenwerkende gemeenten, is dit een ontwikkeling die in OWO-verband wordt opgepakt. Datagedreven werken is het sturen op basis van (onbewerkte) feiten en data, om een beweging op gang te brengen.

Het doel is om meer inzicht en kennis te verwerven over een bepaald onderwerp of thema, waarop gefundeerde besluiten worden genomen. Beleid wordt dan steeds meer gebaseerd op feitelijke waarnemingen van intern en extern verkregen data, en minder op aannames en veronderstellingen. Het zorgt voor gerichter reageren, beter ontwikkelen van beleid en efficiënter werken. Het beleid is wendbaarder, transparanter en van hogere kwaliteit.

5
SLIMMER VERZEKEREN
Bij het samengaan is duidelijk geworden dat er bij de verzekeringsfunctie kansen zijn voor kostenbesparing en kwaliteitsverbetering. Door integratie van de drie individuele verzekeringsportefeuilles kunnen de premiekosten omlaag. En door het combineren van portefeuilles, worden risico's beter afgedekt. Het samenbrengen van de medewerkers van voorheen drie aparte afdelingen betekent een kwaliteitsslag voor een verbeterde uitvoering van en voorbereiding op (toekomstige) claims.

6
HARMONISATIE EN VERDUIDELIJKING APV
De drie OWO-gemeenten werken met de model-APV van de VNG. De verschillende verordeningen lijken grotendeels op elkaar. De verschillen zitten met name in de leges en de 'couleur locale' per gemeente. Tijdens het naast elkaar leggen van de drie verordeningen, wordt een advies gevormd waarover harmonisatie mogelijk is. Tegelijkertijd wordt bekeken waar verduidelijking van de APV kan plaatsvinden en hoe dit moet gebeuren.

7
ACTUALISEREN VTH-BELEIDSPLANNEN
Eind 2019 is voor de periode 2020-2024 een OWO-breed beleidsplan vastgesteld. Het voorgaande beleid is kritisch herzien en aangepast. Er vinden minder periodieke milieucontroles plaats, onder andere als gevolg van verplaatsing van deze taken naar de FUMO. Er is daardoor meer tijd voor openbare ruimte, natuur, landschap en groen. Daarnaast zijn energietransitie en ondermijning belangrijke aandachtspunten.

8
ZORGVULDIGE INVOERING OMGEVINGSWET
Met de Omgevingswet worden wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water gebundeld. Motto van de wet is 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'. De invoering vraagt om een zorgvuldige voorbereiding. En waarom dan niet gebruik maken van elkaars expertise en kwaliteiten? Om een soepele implementatie te realiseren op de vier K's, is het voorstel om bepaalde processonderdelen gezamenlijk aan te pakken.

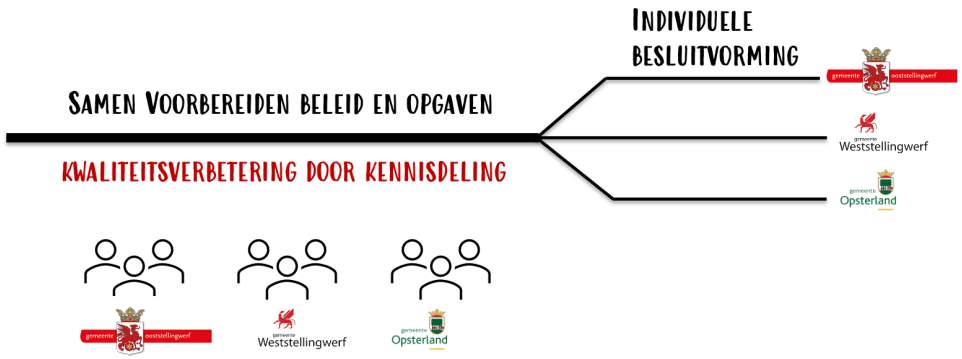
9
INFORMATIEBEVEILIGING EN PRIVACY
Met de groei van het gebruik van smartphones, tablets en laptops is er extra aandacht nodig voor privacy en beveiligingsmaatregelen ter bescherming van gegevens. Vanuit VNG-realisatie kwam het initiatief tot het bouwen van een Generieke Digitale Infrastructuur met als doel overheden op een veilige manier gegevens te laten uitwisselen. Daarnaast komen er generieke diensten om een veilige informatiestructuur bij mobile device-gebruik te ondersteunen. OWO-breed moeten wij in de nabije toekomst gebruik maken van deze en verwante initiatieven om te voldoen aan de BIG-, IBD- en AVG-voorwaarden.

10
INNOVEREN VOOR DE TOEKOMST
In kort tijdsbestek nieuwe oplossingen ontwikkelen voor actuele problemen, gekenmerkt door een experimenteel en innovatief karakter. Dat is een van de uitkomsten van de inspiratie- en discussiebijeenkomst naar aanleiding van de innovatiediscussienota. De OWO-regiegroep realiseert zich dat innovatiedrang en -behoefte vraagt om een andere aansturing, anders denken en werken. Het is zoeken naar een nieuwe balans tussen beheer en innovatie met consequenties voor cultuur, werkzaamheden, activiteiten en competenties van medewerkers. Er vindt bijvoorbeeld een verbeteringsslag plaats op het terrein van informatie- en netwerkbeveiliging. Als gevolg van de Coronapandemie is het faciliteren van thuiswerken, het loslaten van vaste werkpleknrichtingen en digitaal beraadslagen van raden in een stroomversnelling geraakt. Kortom verandering, vernieuwing en innovatie alom.

OWO-samenwerking | Procesafspraken

We werken samen daar waar we er sterker door worden en individueel voor verbinding met onze inwoners. Maar wat betekent dit dan in de praktijk? En vooral ook voor de rol van de gemeenteraden? In de gesprekken met de drie gemeenteraden hebben we met name ook over de proceskant van de OWO-samenwerking gesproken.

Het samen voorbereiden van beleid en opgaven zorgt voor kwaliteitsverbetering door kennisdeling. We bereiden ambtelijk voor, maar dit heeft ook voor de gemeenteraden onderling meerwaarde. Je kunt dit proces als volgt zien:

Uit de gesprekken kwam naar voren dat voor het samen voorbereiden van complexe onderwerpen, het beste themabijeenkomsten kunnen worden georganiseerd voor de woordvoerders van de fracties die gaan over dat specifieke onderwerp. Zo kunnen deze raadsleden ook onderling van elkaars kennis en kunde gebruik maken ter voorbereiden op de individuele besluitvorming (bij voorkeur op hetzelfde moment). Belangrijk is dat deze bijeenkomsten goed worden voorbereid en er heldere keuzes met hun consequenties worden toegelicht.

Een OWO-klankbordgroep om de OWO-samenwerking in brede zin met de raden te bespreken is hooguit tweemaal per jaar nodig. Hierbij is een digitale bijeenkomst zeker een praktische optie.

De formele terugkoppeling over de strategische thema's en de prioriteiten van de OWO-afdelingen vindt plaats in de OWO-paragraaf in de P&C cyclus, zoals afgesproken naar aanleiding van de OWO-visie. Sinds deze afspraak is de OWO-paragraaf uitgebreider dan voorheen. Op basis van uw reactie slijpen we deze bij.

Tot slot | conclusie

Door de gesprekken met de drie gemeenteraden hebben we de OWO-visie verder geconcretiseerd. We werken de komende jaren aan het versterken van de OWO-samenwerking bij complexe en nieuwe beleidsterreinen om zo ons strategisch vermogen te versterken: samen sterker. En we werken aan het verder optimaliseren van de motor onder onze samenwerking: de drie OWO-afdelingen. Zo blijven we samen zelfstandig!

We betrekken de drie gemeenteraden hier bij door één à twee maal per jaar een OWO-commissie te organiseren om bij te praten over de OWO-samenwerking in brede zin, aansluitend bij de P&C cyclus. En ad hoc – indien gewenst – themabijeenkomsten te houden over specifieke onderwerpen voor de woordvoerders van die thema's van de fracties.

OWO-samenwerking

Samen sterker!

Bekijk ook het OWO-verhaal op: https://youtu.be/5A6MQJXK8Nc